

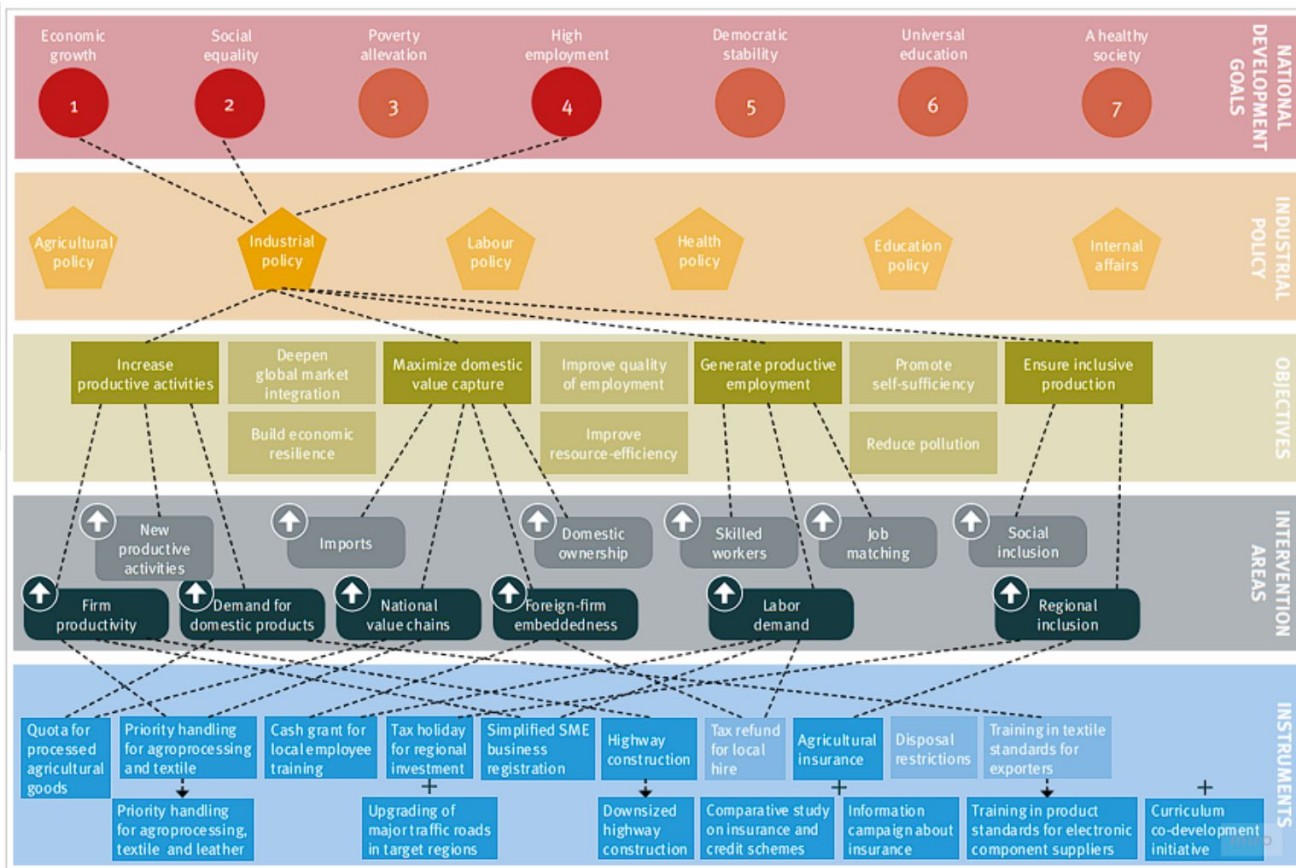
Clusters**4**Regions

Інструменти та програми підтримки кластерів

27.06.2025, Запоріжжя
Надія Карплюк, головний консультант проекту
Clusters4Regions

Методика

Цілі регіонального розвитку

Як кластери можуть сприяти досягненню (Цілі політики)

Чого кластерам для цього бракує (Зони впливу)

Інструменти підтримки

Аналіз економіки

Опитування

Аналіз кластерів

Бар'єри розвитку

Напрямки впливу

Інструменти /
План заходів

Німеччина: Дворівнева система. Федеральний уряд дає "знак якості" ([go-cluster](#)) найкращим і фінансує їх сертифікацію за стандартами ЄС.

Інструменти: Знак якості, Європейська сертифікація кластерної досконалості (ECEI), фінансова підтримка впровадження інноваційних послуг та міжкластерних проектів, обмін досвідом, участь у заходах, національна платформа

Регіони (землі) надають практичну допомогу через коучинг та сервісні центри ([ClusterAgentur](#))

Інструменти: Сервісний центр та коуч та кластерних ініціатив (інституалізація), фінансова підтримка на інноваційні проекти всередині кластеру, на інтернаціоналізацію та підвищення кваліфікації кластерних менеджерів, підтримка наукової інфраструктури.

Каталонія (Іспанія): Головний фокус — не на гранти, а на інвестиції в людей. На національному рівні основною програмою є підтримка "Інноваційних бізнес-груп" (Agrupaciones Empresariales Innovadoras, AEI), якою керує Міністерство промисловості та туризму.

Інструменти: Фінансування досліджень для підготовки проєктів, які згодом можуть бути подані на більші національні конкурси або на програму "Горизонт Європа", підтримка спільних проєктів, що сприяють цифровій трансформації компаній.

Регіональний рівень: через регіональну агенцію з питань конкурентоспроможності бізнесу ACCIO

Інструменти: навчання кластерних менеджерів, надання доступу до стратегічної інформації (аналіз ринків, трендів, технологій), організація нетворкінгу та тренінгів, екосистема міжкластерної взаємодії.

Франція: Кластери не просто "інноваційні екосистеми", а партнери уряду у виконанні національних місій (план "Франція 2030").

Інструменти: сприяння спільним R&D проектам, підтримка МСП та стартапів, допомога в участі у європейських проектах, консультації з питань інтелектуальної власності, економічної розвідки, залучення капіталу.

Італія: Кластери стали головним каналом для розподілу коштів з Національного плану відновлення (PNRR). Це підвищує довіру донорів і гарантує, що кошти йдуть на інновації.

Інструменти: розвиток екосистеми інновацій та стартапів, фінансування дослідницьких проектів, консультаційні послуги

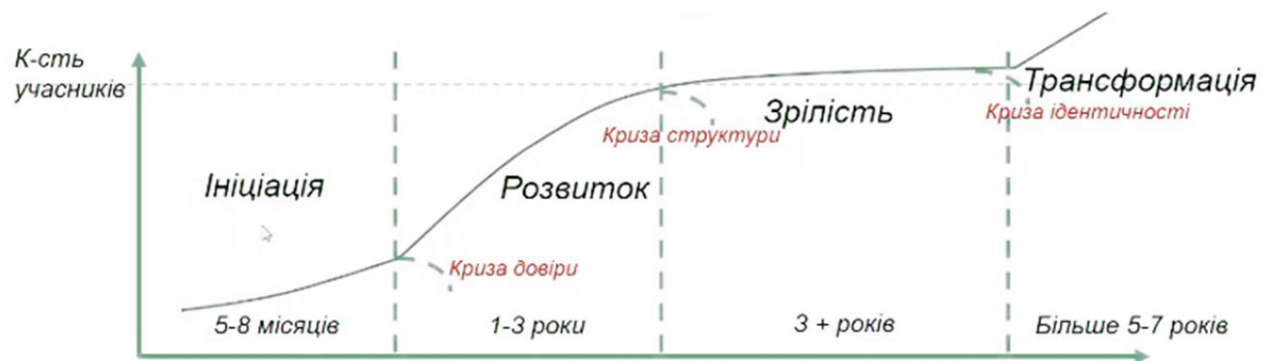
Польща: Створили елітний статус "Ключових національних кластерів" (KNC). Вони отримують найкращу підтримку, особливо для виходу на міжнародні ринки. Це створює здорову конкуренцію і мотивує всіх розвиватися.

Інструменти: фінансування координаторам кластерів (окремі конкурси для KNC та інших кластерів) для розробки послуг у сферах цифрової трансформації, циркулярної економіки та низьковуглецевої економіки, інтернаціоналізація, підтримка стратегічних проєктів, наприклад, у галузі зеленого водню, та сприяє розвитку нових технологічних кластерів (у сферах квантових та космічних технологій)

Підхід полягає у створенні "центру тяжіння", який бореться з "ізоляцією, що є ворогом інновацій". Це досягається через постійні, доступні для всіх заходи (наприклад, щотижневі "Thursday Gatherings"), які збирають разом стартапи, інвесторів, корпорації та експертів у фізичному хабі, такому як CIC Warsaw. Це створює "локальну зв'язаність", яка, як доведено, сильно корелює з вищою продуктивністю стартапі.

Життєвий цикл кластеру

Виклики	Початкова довіра	Стратегія росту	Розширення та вплив	Зміна моделі
Ознаки виходу	1) формальна організація, 2) мін склад (10-15 учасників), 3) план та стратегія, 4) членські внески - утрим координатора, 5) початкова промо	1) стратегія та плани - глибші та більш точні, 2) зростає спеціалізація, 3) формуються нові ланцюги ДВ, 4) нові проекти та ініціативи, 5) ініціативи спільних продуктів та рішень	1) географічна та галузева експансія, міжнарод. співпраця 2) ріст впливу, 3) формуються роб. комітети та групи, 4) можливі коаліції з іншими кластерами чи об'єднаннями, 5) зростає управлінська команда	суттєво змінюється бізнес-модель, стратегія та практики
Головні інструменти	1) Нетворкінг, 2) Навчання 3) Обмін досвідом	1) Проекти внутр кооперації, 2) Інновац. розвиток, 3) Фандрейзинг	1) Інструменти експорту та міжнарод. співпраці, 2) GR 3) кооперація у вироб та інноваціях	Залежно від бізнес-моделі

Результати опитування членів РГ

№п/п	Запитання	Кількість голосів
1	Налагодження співпраці з європейськими партнерами та кластерами	12
2	Впровадження фінансового ваучера на спільний проєкт учасників кластеру	10
3	Підтримка кластерів, які впроваджують R&D	10
4	Навчання кластерних менеджерів	8
5	Впровадження ваучера для фінансування досліджень для підготовки проєктів	6
6	Інтеграція кластерної системи в освітній сфері	6
7	Створення проєктного офісу для регулярного обміну інформацією та досвідом між усіма учасниками кластерів	5
8	Впровадження фінансового ваучера на операційний розвиток кластеру	3
9	Розробка мапування кластерів - ланцюгів потенційних учасників	4
10	Проведення щорічного форуму кластерного розвитку Одеської області	2

Стратегічна ціль регіону	Роль кластерів у досягненні цілі	Прогалини та потреби кластерів	Напрямки вдосконалення	Конкретні інструменти (Рекомендації для Програми)
Ціль 3: Розвиток конкурентоспроможної, інноваційно-спрямованої економіки (зі Стратегії-2027)	Кластери об'єднують бізнес, науку та освіту для створення інноваційних продуктів з вищою доданою вартістю, підвищуючи продуктивність та конкурентоспроможність регіону в цілому.	1. Низький рівень організаційної зрілості кластерних ініціатив. (Джерело: Аналіз кластерів) 2. Слабкий зв'язок між бізнесом та R&D сектором. (Джерело: Економічний аналіз) 3. Брак навичок з фандрейзингу та управління проєктами. (Джерело: Аналіз кластерів) 4. Обмежений доступ до фінансування спільних проєктів. (Джерело: Д्राфт Програми)	1. Посилення інституційної спроможності кластерних організацій. 2. Стимулювання спільних інноваційних та R&D проєктів. 3. Розвиток екосистеми для стартапів у межах кластерів.	Інструмент 1: Конкурс "Мінігранти на інституціоналізацію та стратегування" Надання грантів (до 5 тис. євро) на реєстрацію, розробку стратегії, створення сайту, операційний розвиток. (Відновити Пропозиція з "Аналізу кластерів", конкретизована на основі європейського досвіду.) Інструмент 2: Програма "Інноваційні ваучери" Надання ваучерів (до 10 тис. євро) для МСП на оплату послуг університетів та R&D центрів. (Джерело: Рекомендація на основі успішного європейського досвіду.) Інструмент 3: Конкурс "Спільні кластерні проєкти" Надання грантів (до 50 тис. євро) на проєкти зі створення нового продукту, цифровізації, "зелених" технологій. (Джерело: Ідея з "Драфту Програми", деталізована на основі "Плану Заходів")
Ціль 1: Розвиток людського капіталу та підвищення якості життя та Ціль 3 (в аспекті інтернаціоналізації) (зі Стратегії-2027)	Кластери є платформами для навчання та підвищення кваліфікації відповідно до потреб ринку, а також дозволяють МСП спільно виходити на міжнародні ринки, куди важко потрапити поодиночці.	1. Брак кваліфікованих кластерних менеджерів. (Джерело: Аналіз кластерів) 2. Невідповідність освітніх програм потребам бізнесу. (Джерело: Економічний аналіз) 3. Низький рівень інтернаціоналізації кластерів. (Джерело: Аналіз кластерів) 4. Складність підготовки заявок на програми ЄС.	1. Підвищення кваліфікації кластерних менеджерів та персоналу. 2. Сприяння експортній діяльності та міжнародній співпраці. 3. Координація та промоція кластерного руху в регіоні.	Інструмент 4: Ваучер на навчальну програму "Кластерний менеджер" Надання ваучерів на щорічне інтенсивне навчання для менеджерів кластерів із залученням українських та європейських експертів. (Джерело: Пропозиція з "Аналізу кластерів", деталізована за аналогією з європейськими програмами.) Інструмент 5: Програма "Підтримка інтернаціоналізації" Співфінансування участі кластерів у міжнародних виставках, торгових місіях та членстві в європейських мережах (ЕССР). (Джерело: Пропозиція з "Аналізу кластерів" та "Плану Заходів".) Інструмент 6: Ваучер на фінансування досліджень для підготовки проєктних заявок на програми ЄС. Інструмент 7: Створення "Кластерної ради Одещини" та щорічний форум Формалізація консультативного органу при ОВА та організація щорічного форуму для нетворкінгу і синхронізації планів. (Джерело: Пропозиція з "Аналізу кластерів", що відповідає меті "Драфту Програми".)
	Кластер виступає як єдиний, організований представник цілої галузі, агрегуючи кадрові потреби і виступаючи системним партнером для закладів освіти.	1. Невідповідність освітніх програм потребам бізнесу. (Джерело: Економічний аналіз) 2. Брак практичного досвіду у випускників. (Джерело: Впливає з аналізів) 3. "Відтік мізків" з регіону.	1. Систематизація партнерства "кластер – заклад освіти". 2. Створення програм практичної підготовки. 3. Постійне оновлення навчальних програм.	Інструмент 8: Програма "Кластери в освіті" Створення системних зв'язків між кластерами та закладами освіти через дуальну освіту, стажування та спільне оновлення навчальних програм. (Джерело: Рекомендація на основі європейського досвіду для вирішення потреби, визначеної в "Економічному аналізі".)

Напрями діяльності та заходи Програми регіонального розвитку кластерів у Одеській області на 2025 – 2027 роки

№ з/п	Перелік заходів програми	Строк виконання	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування на, тис. грн			Очікуваний результат
					2025	2026	2027	
Напрямок 1: Розвиток кластерної екосистеми та інноваційного потенціалу.								
1.1	Розробка програми навчання та підвищення кваліфікації кластерних менеджерів	2025- 2027	ОДА, АРР, Кластерні асоціації, ЗВО	Регіональний бюджет, Міжнародна технічна допомога, Програми ЄС				Підвищення професіоналізму кластерного менеджменту, що призведе до більш структурованих, цілеспрямованих та ефективних кластерних операцій; покращення здатності залучати та керувати проектами; посилення співпраці між учасниками кластерів.
1.2	Проведення щорічного форуму кластерного розвитку Одеської області	2025- 2027	ОДА, АРР, Кластерні організації, публічне управління Одеської області	Регіональний бюджет, Міжнародна технічна допомога, кошти асоціацій, консорціумів				Посилення мережевої взаємодії та співпраці; покращення інформаційного потоку; виявлення нових партнерств та спільних проектів; підвищення видимості та визнання кластерного потенціалу Одеської області; залучення потенційних інвесторів та партнерів.
1.3.	Запровадження інтеграції кластерної системи в освітній сфері.	2025- 2027	ОДА, Департамент освіти і науки), ЗВО, Кластерні організації, АРР	Обласний бюджет, місцеві бюджети, Міжнародна технічна допомога, Програми ЄС				Забезпечення підготовки кадрів, що відповідають потребам кластерів. Посилення зв'язків між освітою та бізнесом. Впровадження кластерних підходів у навчальні програми.
Всього за напрямом 1:		Загальний обсяг фінансування, у т.ч.			100,0	250,0	250,0	
		Місцевий бюджет						
		Інші джерела						

Ключові напрямки підтримки по регіонам

1. Інституалізація
2. Підтримка операційної діяльності (навчання кластерних менеджерів!)
3. Інтернаціоналізація
4. Підтримка спільних проектів, розвиток інновацій

